

Mártírjainkra emlékeztünk

Körzetünk, június első vasárnapján (7-én), – Szíván hó 20-án – a Dohány utcai zsinagóga temetőjében emlékezett, azokról a Soában meggyilkolt hittestvéreinkről, akiknek nem tudjuk a pontos halálozási dátumát.

A forró délután is sokan hallgattuk Gerendás Péter dalát, majd körzetünk elnöke, Nádél Tamás beszédét. Rudas Dániel kántor gyászimája után pedig főrabbin, dr. Frölich Róbert mondta el gondolatait a megemlékezés kapcsán. Újra hallhattuk Gerendás Pétert, illetve Rudas Danit. Végül Reichardt Sándor holokauszt túlélő vezetésével mondták el a megjelentek a Kaddist.

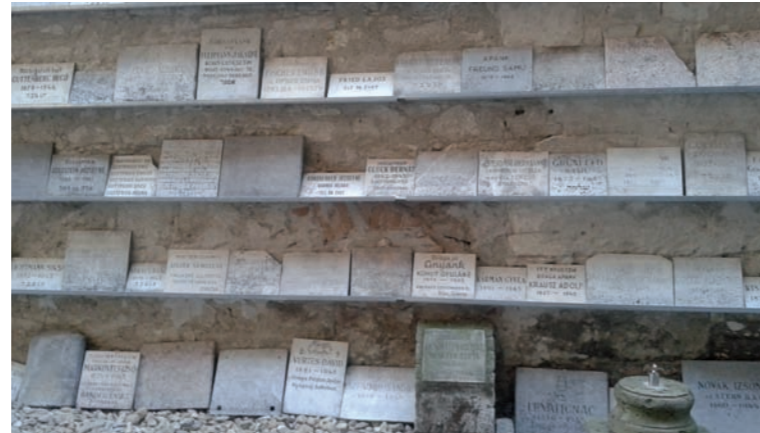
Fotók: Villányi András

Elkészült a kőtár

A temetőkert felújítását követően, június elején elkészült a Dohány utcai zsinagóga belső kertje melletti kőtár is. A kőtárban a temetőben elhelyezett régi sírkövek, emléktáblák találhatóak. A temető felújításakor ugyanis minden egyes táblát egyforma méretű, egységes formátumú kőre cserélték körzetünk vezetői.

A régi táblák azonban sírkövek minősültek, így a halacha szerint nem volt szabad elszállítani, vagy elrejtetni azokat. Így ezek megőrzésére hozták létre a kőtárat, amelyben nem csak régi, de néhány éve készült emléktáblákat is lehet látni.

Megtalálhatóak itt a táblákon kívül még a templomhoz kötődő régebbi feliratos kövek is, mint például a zsinagóga homlokzatán lévő korábbi felirat.

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádél Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

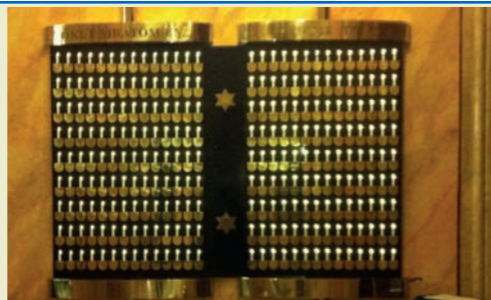
Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000

IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Jahrzeit- napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falra a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajs 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szertetteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Kaddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Farkas Dezső	július 2.	Spánn Kálmánné	július 7.	Barnai György	július 15.
Dr. Faragó Gyula	július 3.	Kádár György	július 8.	Dr. Steiner Sándorné	július 19.
Lorber Sándor	július 4.	Klein Rudolf	július 8.	Grósz Mórné	július 24.
Bobella Tamásné	július 5.	Frölich György	július 10.	Kárpáti György	július 25.
Fenyves Miksa	július 5.	Wolf Sári	július 10.	Szönyi Sándorné	július 26.
Markovits Sándor	július 5.	Ábrahámsohn Vera	július 15.	Bálint Imre	július 30.

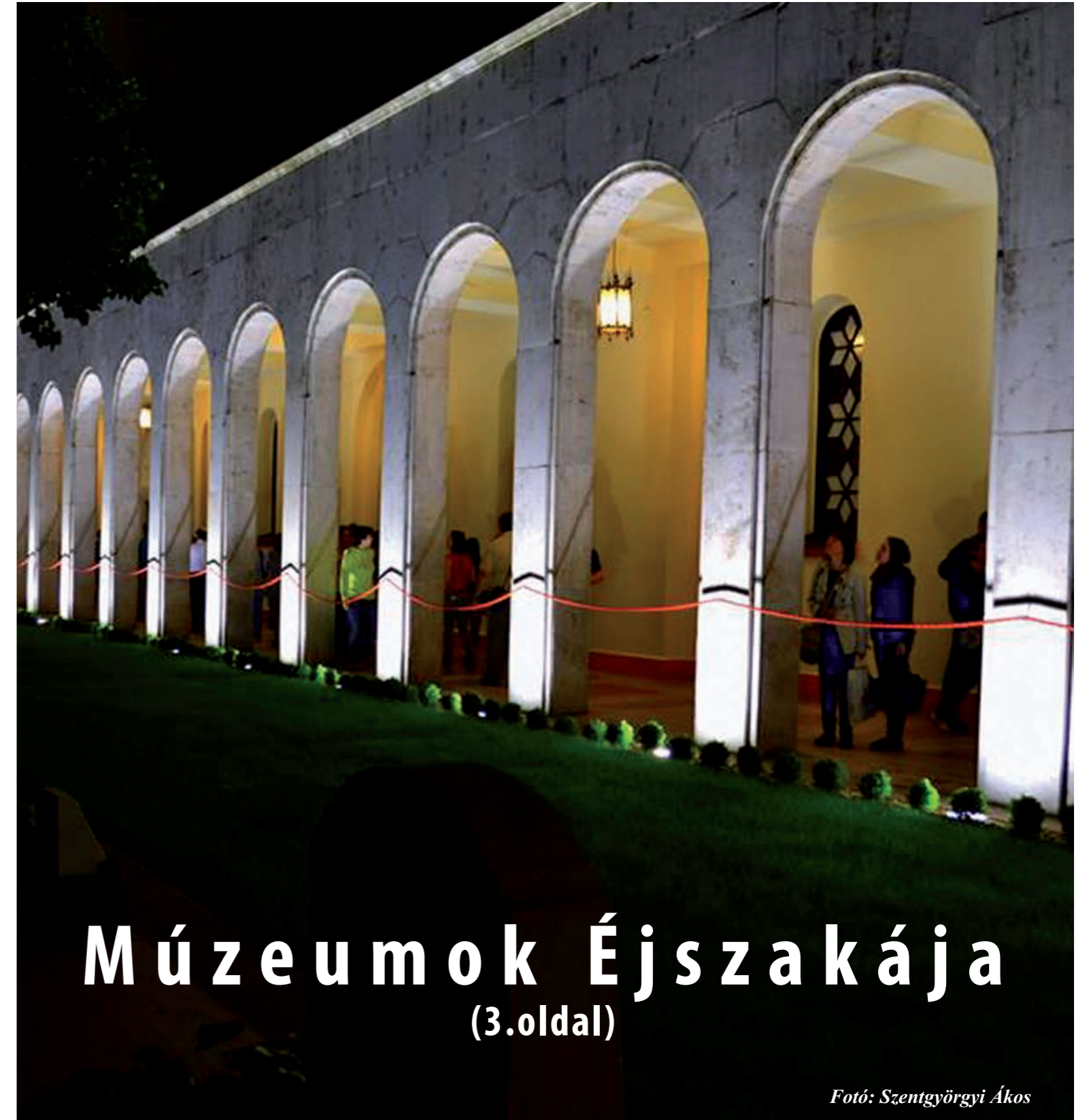
PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Várkonyi Tibor és Dési János írása (5. és 8. oldal)

Maccabi Európa Játékok (11. oldal)

Múzeumok Éjszakája (3. oldal)

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

Dr. Frölich Róbert rovata

A rabbi gondolatai – Az örökbefogadásról

Manapság talán nem annyira elterjedt, de a II. Világháború utáni korban gyakori probléma volt az örökbefogadás. Az örökbefogadott gyermekkel kapcsolatosan sok haláchikus kérdés merül fel, ezek azonban egyrészt teoretikusak, másrészt igen szerteágazóak. Írásunkban csak a leggyakrabban felmerülő kérdésekre kerestünk választ.

– Örökbefogadás esetén mi a gyermek státusza, honnan tudható, és tudható-e, hogy zsidó? Ha nem, mi a teendő? Miben tér el az ilyen gyermek jogállása a vér szerinti gyerek jogállásától?

– A halácha szerint zsidó az, aki zsidó anyától született, vagy betért a zsidósághoz. Az előbbi esetén semmi tennivaló nincs, a gyerek zsidó. A nem zsidó anya gyermeke hosszas procedúrán kell keresztüleszen, a fiút körül kell metélni, s bármely nembeli gyermeknek el kell mennie a mikvébe, a rituális fürdőbe. A mikvében való alámerülés természetesen Bét Din, rabbini-bírói bíróság ellenőrzésével történik. Csak a rituális alámerülést követően válik zsidóvá az illető. A Sulchán Áruh Jore Déa traktátus 266. fejezet egésze foglalkozik a nem zsidók betérésével. A 7. paragrafus pedig kifejezetten a kiskorú betérítését írja le, azzal a megjegyzéssel, hogy célszerű várni a gyermek nagykorúvá válásáig, mely a halácha szerint fiúknál 13, lányoknál 12 év.

Moshe Feinstein Igrot Moshe c. responzuma Jore Déa traktátus II. kötet 126. fejezetében úgy fogalmaz, hogy amennyiben a gyermek édesszülei nem ismertek, és a közvetítők nem szombattartók, úgy nem lehetünk bizonyosak a gyermek zsidó származásában, és úgy kell kezelni, mint nem zsidót. Megjegyzendő, hogy ugyanő a Jore Déa traktátus III. kötet 104. fejezetében leírja, hogy amennyiben a többségi társadalom nem zsidó, úgy a különböző tiltott viszonyokból való származás lehetősége elenyésző, s a gyermeket nem zsidóként kell kezelni.

Menasse Klein Misne Hálachot c. munkája 10. fejezetének 205. paragrafusában hosszas fejtegetés után ugyancsak arra a konklúzióra jut, hogy az ismeretlen szülők gyermekét nem zsidóként kell kezelni. Írásában kitér a törvénytelen gyermek jogállására is, de ezt, mint a nem zsidó többségi társadalomban

élő zsidók szempontjából elhanyagolható eshetőséget, nem veszi számításba. Mindkét decizor meg-egyezik abban, hogy a gyermek saját gyermekként tekintendő minden egyéb vonatkozásban.

– Milyen nevet kell adni a gyereknek?

– Tudvalévő, hogy a zsidó gyerekek neve -mint egykor a magyar nevek is- így szól: X, fia Y-nak.

– Jelen esetben nem tudjuk, kinek a fia, milyen nevet kaphat tehát a gyermek?

– A fiúgyermek zsidó nevét a körülmetélésekor, leánygyermek a születését követő egyik szombaton kapja meg.

Jicchák Jáákov Weiss Mincchát Jicchák című műve I. kötet 136. fejezetében úgy foglal állást, hogy a nem zsidó szülőktől származó gyermek neve természetesen X, Ábrahám ősapánk fia. A hagyomány úgy szól, hogy a betért zsidók, az első betért és az első betérítést végző zsidó, Ábrahám ősapánk gyermekeinek számítanak, s így ő ezen zsidók apja. Moshe Feinstein Igrot Moshe c. könyve Jore Déa traktátus I. kötet 161. paragrafusában azonban azt írja, hogy amennyiben a gyermeket körülmetélése után nem túl sokkal elviszik majd a mikvébe, akkor megkaphatja a nevelőapja nevét, így: X, fia Y-nak. Leánygyermek esetében ugyanez a teendő, amikor már kissé nagyobb, el kell vinni a rituális fürdőbe, s úgy kaphat nevet.

– A fiúgyermek csecsemő esetében ekkor rögtön szembe kerülünk egy komoly kérdéssel: vajon kell-e pidján hábén, fiúgyermek kiváltását végezni, avagy nem?

– A pidján hábén, avagy az elsőszülött fiúgyermek kiváltása tórai parancs. Mózes II. 13/13-15: „Az ember minden elsőszülöttét váltsd meg fiaid közül. És ha majd a fiad megkérdezi: mi ez? Mondd neki: Erős kézzel hozott ki minket az Ő.való Egyiptomból, a rabszolgák házából. És mikor a Fáraó megátalkodottan vonakodott minket elbocsátani: I.ten elpusztított minden elsőszülöttet Egyiptom földjén, az ember elsőszülöttjétől az állatok elsőszülöttjéig; ezért áldozok fel I.tennek minden hímet, mely anyja méhét megnyitja, és megváltom az én fiaimnak minden elsőszülöttét.” Emlékezésül a bibliai tizedik csapásra, mely a zsidó elsőszülötteket megkímélte, a zsidó elsőszülötteket meghatározott rituálé szerint ki kell váltani egy kohánitánál, az egykori papi rend egyik leszármazottjánál.

Jekutiel Jehuda Halberstam Divré Jöciv c. műve Jore Déa traktátus 199. fejezetében levezeti, hogy noha az apa kötelessége a gyermek kiváltása, ez esetben azonban ki kell használni

a Sulchán Áruh Jore Déa traktátus 305. fejezet 15. paragrafusában álló törvényt, mely szerint, ha az atya nem teszi meg, úgy a gyermeknek azt kell nagykorúvá váltakor megtennie. Fennáll azonban a kétség (mivel a szülők nem ismeretesek), hogy a gyermek esetleg nem elsőszülött, vagy kohanita/levita származású – mely esetben nem kell kiváltani-, így a Divré Jöciv sok előző véleményét ütköztetve úgy dönt, hogy a kiváltásnál nem kell bráchát, áldást mondani. – Érzékeny kérdés az örökbefogadott gyermek örökös státusza. – A halácha szigorúbban ítél, mint azt gondolnánk. A Misne Hálachot 12. fejezet 282. paragrafusában áll a tórai hivatkozás, az alap, Mózes IV. 27/8: „Izrael fiainak pedig szólj, mondván: Mikor valaki meghal, és nincs fia, akkor adjátok örökségét az leányának.” Így kezdődik az öröklési rend leírása. A folyamat vége, hogy amennyiben nincs közeleli rokon örökös, akkor a tágabb család örököl. Erre hivatkozással Menasse Klein úgy ítél, hogy az örökbefogadott gyermek a fogadószülő halála után nem örökölhet. Ő maga azonban felkínál egy, haláchikusan és erkölcsileg egyaránt létező opciót: az írásos végrendeletet.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.
Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány Templomban.

Szombat reggeli ima a Dohány Templomban: Sachrisz: 9.³⁰
Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszaf ima: kb. 10.⁴⁵

Vasárnap reggeli ima: 8.⁰⁰-kor, esti ima: 18.⁰⁰-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

június 27.	18. ⁰⁰	július 11.	18. ⁰⁰
július 4.	18. ⁰⁰	július 18.	18. ⁰⁰

Finisébe érkezett a visszaszámlálás

Egyetlen hónap múlva, július 27-én rajtol Berlinben a Maccabi Európa Játékok, amely augusztus 5-ig tart. A magyar delegáció 65 fővel utazik a német fővárosba.

Sallói István a futsalosok edzője

A napokban dölt el, hogy Berlinben Sallói István vezeti a férfi futsal csapatot. A mesterről vélhetően sokan tudják, hogy 1994-től öt évig az izraeli Beitar Jeruzsálem játékosa volt. Sőt, „Stefan-t” 2001-ben az elmúlt évszázad 2. legjobb idegenlégiósának választották. A Beitarral kétszer nyert bajnokságot, egyszer Ligakupát, s minden évben házi gólkirály lett (116 meccs 59 gól). 1999-ben a Maccabi Herzlyahoz igazolt, de sorozatos sérülései miatt 2000 decemberében visszavonult.

Sikeres pólós torna

Vízilabdázóink Kenéz György irányítása mellett gőzerővel készülnek az Európa Játékok-re. Az edzők mellett múlt vasárnap (21-én), a Honvéd Tüzér utcai uszodájában rendeztek négycsapatos tornát. A mieink mellett a Vác, a Faterpolo és a Hete/Csepe vett részt 2. Maccabi Kupán. A srácok az elődöntőben és a döntőben is győztek, így megnyerték a tornát. Úgy tudjuk, nem csak a medencében, de vízparton is elkönyvelhettek sikert a pólósok. Az eredeti kiírás szerint akadt olyan nap az Európa Játékokon, amikor két meccset is kellett volna játszaniuk a fiúknak. Információink szerint a szervezők változtattak a lebonyolításon és nem lesz duplázás. A két évvel ezelőtti Maccabi Világjátékokon bronzérmes együttes amúgy (v)érmes reményekkel utazik Berlinbe...

Amszterdamra emlékeztek

Húsz éve, 1995-ben a kosarasok hatalmas bravúrt értek el: a döntőben az oroszokat legyőzve megnyerték a Maccabi Európa Játékokat, s aranyérmeket szereztek. Ráadásul nem is akárhogyan: féldíjban még tízrel vezetett az ellenfél, a végén azonban kilenccel a mieink bizonyultak jobbnak. Álljon itt a győztesek névsora: Boros Dávid, Horváth József, Jusztin Ádám, Kárpáti András, Lakos András, Lukacs Sándor, Medgyasszai Péter, János Tamás, Reich János, Szelecki György, Prenker Zsolt, edző: Mezei Katalin. Éppen negyven évvel korábban, 1955-ben a magyar férfi kosárlabda válogatott szintén az oroszok... pontosabban akkor még a szovjetek ellen nyert a döntőben és lett Európa-bajnok, Budapesten a Népstadionban.

Akadnak olyan tervek, hogy jó lenne, ha ismét összeállna a '95-ös csapat és indulna az idej Maccabi Európa Játékokon a senior kategóriában. Ám sérülések és időhiány miatt ez most nem jött össze. De talán majd valamelyik következő világversenyen... Addig is a győztesek közül többen is, az edző, Mezei Katalin szervezésének köszönhetően vasárnap, az Izraeli Kulturális Intézetben idézték fel képekkel, sztorikkal nem csak az amszterdami, de a két évvel korábbi, illetve a későbbi közös emlékeket is.

Egy biztos: jön a folytatás, s remények szerint akkor már minden aranyérmes ott lesz, miként a karatésok, a bridzsezők is.

Vissza Berlinbe

A Zsidó Világkongresszus 1929-es ülésén elhatározták, létrehozni egy sporteseményt. Majd 1932-ben megrendezték az első Maccabi Világjátékokat Tel-Avivban, az akkor még Brit Birodalom területén. A március 28-i megnyitót 20 ezer ember figyelte a stadionban, amely egy nappal korábban készült el! A versenyeken 14 ország 390 sportolója állt rajthoz. Az esemény előtt, még 1930-ban és a következő évben Palesztinából 11 zsidó motoros utazott Európába, hogy versenyzőket toborozzanak.

Mint ismert, 1936-ban a Hitler vezette Németország, Berlin adott otthont az olimpiának. A náciak nem kis bosszúságára rengeteg zsidó (köztük sok magyar) nyert aranyérmeket. Miként itt állhatott négyszer is a dobogó legmagasabb fokára, Jesse Owens az amerikai fekete atlétája. Idén Berlin várja zsidó sportolókat, mint a Maccabi Európa Játékok házigazdája. A megnyitó és több sportág verseny ugyanott lesz, mint majd nyolcvan éve...

A fentiek (motorosok, ismét Berlin) adták az ötletet a „Back to Berlin” utazáshoz. Elen Katz az egyik főszervező beszélt arról, hogy nagyapja, aki motoron alijázott Izraelbe, ráadásul a tizenegyek egyike volt, s előtte is tiszteleg a kalanddal, amely Tel-Avivból indul. A tervezett útvonal: Tel-Aviv, Athén, Szaloniki, Szófia, Bukarest, Belgrád, Budapest, Bécs, Prága, Krakko, Varsó és végül Berlin. Közben csatlakoznak majd az adott ország zsidó motorosai és végül kb. 30 motoros érkezik majd a megnyitó színhelyére.

Megtelt a Herzl-tér a Múzeumok éjszakáján

„Négy különböző nemzetiség képviselője volt az asztalnál: egy amerikai gyalogos, egy francia őrvezető, egy angol géppuskás és egy orosz hússaláta” – a sok közül e klasszikussal indult a Múzeumok Éjszakáján a Rejtő-maraton, a Wallenberg-parkban.

A „Múzej” azonban már korábban, fél tíz után elkezdődött a Dohány zsinagógánál, a szokott programmal, a Szombat búcsúztatásával. Az óriási érdeklődésre jellemző, a kapunyitás után még jó ideig hosszú sorban várokoztak a megleltentek, hogy bejussanak zsinagógánkba. Bent Frö-

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

lich Kati és több idegenvezető beszélt a Dohányról az érdeklődőknek, akikre számtalan program várt.

A Wallenberg-kertben, az említett Rejtő-maratonon a 110 éve született író műveiből olvasott fel részleteket főrabbinok, dr. Frölich Róbert, Székelyi József, és Forgács Gábor, az idézetek között Darvas Ferenc zongoraművész idézte Rejtő korát. Sokakat vonzott a Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren a Klezmerész együttes, majd a Sabbathsong Klezmer Band koncertje. Több tanácsra is perdültek.

De a Magyar Zsidó Múzeumban, a zsinagóga udvarán és mindenhol rengeteg embert lehetett látni. A rendhagyó séták a zsidónegyedben természetesen most is népszerűek voltak.

Nemzetközi Zsidó Zenei Fesztivál győztes a Szigeten

Augusztus 10-én, Robbie Williams-szel indít az idei egyhetes Sziget Fesztivált. Két, talán számunkra is érdekes fellépőt mutatunk be a Pesti Sólet olvasóinak.

Asaf Avidan egy kivételes tehetségű izraeli dalszerző-énekes, akinek – Wankelmutter közös - One Day / Reckoning Song című remixétől volt hangos a világ 2012-ben. Az Asaf Avidan & the Mojos után 2011 óta szólóelőadóként tevékenykedő Avidan olyanokkal lépett már fel közösen, mint Robert Plant, Lou Reed, vagy Ben Harper. Januárban megjelent legfrissebb lemezével és magával ragadó folk-rock zenéjével érkezik a Sziget Fesztiválra és lép fel kedden (11-én) a Nagyszínpadon.

2001-ben, amikor Londonban a Columbia utcai virágpiacnál feltűnt a *She' Koyokh*, még nem sejtette senki, hogy a XXI. századi európai klezmer-szintér legelragadóbb bandáját hallja. Talán még akkor sem, amikor 2007-ben Sandanski's Chicken címmel kijött az első albumuk. Az elkövetkezendő két-három évben azonban felforrósodott körülöttük a levegő. 2008-ban a csapat nyerte Hollandiában a Nemzetközi Zsidó Zenei Fesztivált, ezt olyan rangos meghívások követték, mint a WOMAD és a Glastonbury. A 2011-es Buskers' Ballroom albumuk után „a legjobb angol banda” címmel illette őket a tekintélyes Songlines magazin. A hirtelen áttörésben komoly szerepe volt, hogy az angol, amerikai és görög tagokból álló zenekarba beszállt a Törökországban született Çiğdem Aslan, akinek elbűvölő éneke markáns balkáni és török szálakkal szötte át a jiddis zenei hagyományt. 2014-ben ilyen előzmények után jelent meg Wild Goats & Unmarried Women címmel a harmadik albumuk, melynek sikerével csúcsra jutott a zenekar. „Az első hallásra szerelem” – írta róluk egy magyar nyelvű kritika, és ez a legkevesebb, amit első magyarországi, vasárnapi (16-i) koncertjüktől várhatunk.

Zsidó Kulturális Fesztivál az őszi ünnepek előtt

Augusztus 30-án kezdődik és szeptember 6-ig tart a Zsidó Kulturális Fesztivál. A műsorok három helyszínén: a Dohány utcai Zsinagóga gyönyörű nagytermében, a Rumbach utcai Zsinagógában, valamint a történelmi hagyományokkal rendelkező Goldmark-teremben várják a látogatókat.

Zsidó Kulturális Fesztivál
BUDAPEST 2015

A legnagyobb koncerteknek idén is zsinagógánk, a Dohány utcai Zsinagóga ad otthont. A Fesztivál nyitókoncertje 25 év 25 koncert címmel a Budapesti Klezmer Band 25. születésnapjára Jávori Ferenc „Fegyva” vezetésével, a sztárvendég Szinétár Dóra. Másnap „Mi van velem?” címmel Kern András dalaival hallgathatja a közönség, színpadra lép: Hegyi Barbara, Hernádi Judit, Fesztbaum Béla, Heilig Gábor és Gátos Iván zenekara. Szeptember első napján, szintén a Dohány utcai Zsinagógában lép fel a folk világ nagyjágyúja, a Muzsikás Együttes, Petrás Mária énekel, közreműködik: Balogh Kálmán cimbalom, Farkas Zoltán (Batyu)

dob, tánc, BoB Cohen ének. Szeptember 2-án a Liszt Ferenc Kamarazenekar és Snétberger Ferenc gitárművész estje tölti meg a Zsinagógát, közreműködnek a Snétberger Zenei Tehetség Központ tanulói. Szeptember 3-án Boldog

lelkek tánca címmel Fassang László világhírű orgonaművész orgonaestje várja a vendégeket. Szeptember 6-án Filmzenék a nagyvilágból címmel ad filmzenei koncertet a Budafoki Dohnányi Szimfonikus Zenekar, amelyet

Ferenczi György

Liszt Ferenc kamarazenekar

filmvetítés kísért, vezényel: Hollerung Gábor. Körzetünk tagjait leszámítva, talán kevesen tudják, hogy a Goldmark-terem volt az egyetlen hely Budapesten, ahol a vészkorszak idején a zsidó művészek fenntartva a hitet, a kulturális folytonosságot, ápolva a hagyományokat, az üldöztetések ellenére is, de felléptek. A Fesztivál ebben a teremben a Független Színházak olyan produkcióit mutatja be, amelyek kötődnek a zsidó sorshoz, hagyományhoz. A Rumbach utcai zsinagóga az izgalmas színházi program mellett az igényes jazz, és a hangulatos blues-rock-jazz zenekar, valamint a Magyar Zsidó Kántorok hangversenyének is otthont ad.

Részletes program és jegyelővétel: www.zsidokulturalisfesztival.hu

Díjat nyert A magyarországi zsidóság képes története

Menórával díszített, derékban kettétört sírkő a III. századból, illetve csodálkozó, fejét vakaró szemüveges kisfiú a Teleki téri lakászsínagógában. A magyarországi zsidóság képes története című könyv pazar nyitó-, és záróképe. A kettő között: Árpád-házi királyok héber betűjegyű ezüstdénárjai; török kori zsidó temetőben talált, mazalov feliratú menyasszonyi aranygyűrű; a zsidók egyenjogúságát kimondó 1849. IX. törvénycikk; herendi porcelán szédertál; a Párisi Nagy Áruház; tudósasztal a Centrál kávéházban; a Borsszem Jankó karikatúrái; szecessziós épületek sora, az Auschwitz-album lapjai és sok egyéb.

Nemrég elnyerte a Szép Magyar Könyv 2014 díjat a könyv, amely Jalsovszky Katalin, Tomsics Emőke, Toronyi Zsuzsa munkája, míg a külalak Kálmán Tünde alkotása. A Vince Kiadó egyedülálló vállalkozása a fotókkal, dokumentumokkal gazdagon illusztrált kötet, amely a magyarországi zsidóság sok évszázados történetét a családi életet, a hitéletet, a kivételes személyiségeket és egyéni-közösségi tragédiáit minden eddiginél teljesebben mutatja be a kezdetektől napjainkig. A majd 550 fénykép (közülük több most kerül első ízben a közönség elé) és a történelmileg hiteles szövegek meggyőzően dokumentálják azt a szerepet, amellyel a zsidó közösségek és tagjaik hozzájárultak Magyarország anyagi gyarapításához, kulturális-szellemi-tudományos értékeinek gazdagításához.

Goldmark Károly: Sába királynője

Július 5-én (jövő vasárnap) 20:00 órakor a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon a Budapesti Nyári Fesztivál keretén belül a Magyar Állami Operaház és a Szabad Tér Színház közösen adja elő Goldmark Sába királynője című operáját. A háromórás (egy szünettel) előadást német nyelven, magyar felirattal élvezhetik az érdeklődők.

A Sába királynője, Goldmark Károly legismertebb operája, melyet 140 évvel ezelőtt mutattak be Bécsben, monumentális zenedráma, amely meghozta a zeneszerző számára a világhírt. Az egzotikus nagy opera a beteljesületlen szerelemről mesél, és a varázslatos kelet világába röpíti nézőjét.

A történelmi Salamon király és Sába királynőjének találkozását számos szóbeli és írott forrás megőrizte, amelyek az utókor krónikáit és művészeit egyaránt megihlették. A legendás szépségű királynő, a bölcs uralkodó, Salamon ifjú hadvezére és annak jegyese Goldmark operájában tragikus szerelmi négyzetet alkotva sodródnak saját végzetük felé. Ármány és szerelem, rejtőzködés és lelepleződés, vágy és manipuláció szövik a történet aranyfonalát a béke és jólét korszakában.

Az antik mesék tanúsága szerint Sába királynője a Bölcsesség megszállottja volt, s azért utazott a kor legbölcsebbnek tartott uralkodójához, Salamonhoz, hogy próbára tegye tudását. A Bécsben élő, vallásos zsidó családba született, magyarságát híven őrző Goldmarkot egyik tanítványának szépsége ihlette a különös, bibliai tárgyú, túlfűtött szerelmi háromszögtörténet megírására a szeszélyes királynő, egy fiatal jeruzsálemi diplomata és a főpap lánya között.

A ritkán játszott művet a Szabad Tér Színház és a Magyar Állami Operaház a zeneszerző születésének 185. és halálának 100. évfordulójáról megemlékező Goldmark Év kiemelt eseményeként, közös produkcióként mutatja be a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon Káel Csaba rendezésében.

A bemutató alkalmából a burgenlandi Sopronkeresztúr (Deutschkreutz) városában működő Goldmark Egyesület és Emlékház jóvoltából borkóstolót tartunk. A helyi Reumann sztárborászat jubileumi vörösbort kínáljuk, melynek palackján a zeneszerző arcképe látható.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Tavaszi raguleves 10 főre

Hozzávalók: 2 csirkeaprólék, vagy fél kg kockára vágott borjúhús, negyed kg fejtett borsó, 1 zsenge újkaralábé, negyed kg gomba vagy spárga, 1 csokor petrezselyem, 2 kanál liszt, 3 evőkanál liszt, só.

Elkészítés: Finomra vágott hagymán a kockára vágott húst lepirítjuk, kevés vízzel félpuhára főzzük. Majd beletesszük a kockára vágott zöldségeket, ezeket is lepirítjuk. Liszttel meghintjük, felengedjük vízzel, fűszerezük sóval, borssal, ízlés szerint. Tálaláskor finomra vágott petrezselyemmel díszítjük.

Gyümölcskenyér 10 főre

Hozzávalók: 6 tojás, 6 evőkanál cukor, 6 evőkanál liszt 2 evőkanál kakaópor, 1 evőkanál méz, 2 evőkanál málna- vagy barackdzsem, 1 csésényi cukrozott gyümölcs, tört dió, kockára vágott éticsokoládé, liszttel megszórva.

Elkészítés: A cukrot, a mézet, a dzsemet a tojás-sárgájával felverjük, beleöntjük a tojásfehérjébe, hozzáadjuk a lisztet és a kakaóport, kikent lisztezett koszorú vagy ózgerincformába töltjük, s utólag beleszórjuk a cukrozott gyümölcs keveréket. Mérsékelt tűzön lassan sütjük.

Paprikás csirke galuskával 10 főre

Hozzávalók: 2 közepes nagyságú, csirke, 2 nagyobb fej hagyma, 6 evőkanál olaj, pirospaprika, só, 2 db TV paprika, 2 db paradicsom, bors.

Elkészítés: A csirkét darabokra vágjuk, a hagymát az olajon megpároljuk, beleszórjuk a pirospaprikát, beletesszük a friss paprikát, paradicsomot. Megforgatjuk benne a húsdarabokat, majd kevés vízzel feleresztjük, sózzuk, borsozzuk. Fedő alatt puhára pároljuk.

Galuska 10 főre

Hozzávalók: 1 kg liszt, 6 db tojás, víz, só (esetleg búzadara)

Elkészítés: A tojásokat összedolgozzuk a liszttel, sóval és annyi vízzel, hogy közepes sűrűségű galuskatésztát kapjunk. A tésztát galuskaszaggatóval sós, lobogó vízbe szaggatjuk. (A víznek folyamatosan fornia kell, és a tésztát időről-időre meg kell keverni, hogy ne álljon össze.) Ha a tészta megfőtt, feljön a víz tetejére. Ekkor leszűrjük, lecsepegtetjük, és egy tágas edényben forgatjuk a felforrósított olajban vagy zsírban.

Jó étvágyat kívánunk!

Zsinagógák a nagyvilágból – Békés Képeslapok – képes történelem (XLI. rész)

Immár három éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza.

Előző írásunkban Békéscsabán jártunk. Jelen írásunkban a közeli Békésen teszünk látogatást. A város östörténete, Békéscsabához hasonlóan a IV. és V. évszázadra tehető. Bár konkrét adatok nem állnak rendelkezésünkre arra nézve, hogy zsidók ezekben az időszakokban érkeztek ide és éltek-e itt, de valószínűsíthető,

Békést. Változást az 1403-as év hozott, amikor Luxemburgi Zsigmond király, Maróti János macedóni bánnak adományozta. Következő évben vásárjogot kapott, majd onnantól kezdve városnak említik. Bár a város a gyulai uradalom fennhatósága alá került, a megyei élet központi szerepét kapta.

lem kiterjesztése nagyobb távolságokra is, melyben a helyi zsidó közösség is aktívan részt vett. A kereskedelmi útvonalak elérték a város határán élő tanyavilág lakosait. Az 1870-es években alakult meg a hitközség, amelynek irataiban 250 tagot jegyeztek fel ezekben az években. 1910-ben azonban

tudott működni. A hitközség 1909-ben építtette saját zsinagógáját, mely klasszicista stílusban épült. Front oldala három részből álló egységet képez. A háromtörzses építmény középső részének tetején helyezték el a kőtáblát. Az épületben külön galéria választotta el a női részt az alsó rész férfi tagoltságtól. A zsinagóga méretei híven tükrözik az aranykorban ide rendszeresen járó, imádkozó hittestvérek számát (megítélésem szerint majd 1000 fő befogadására lehetett alkalmas az épület).

A templom létrejötté Löwy Jakab hitközségi alelnöknek és Weisz Árminnak volt köszönhető.

A Vészkorszakban a környező városok zsidó állampolgáraival együtt kerültek az itt élők a haláltáborokba, ahonnan csak alig néhányan tértek vissza. A háborút követő években a zsidó élet kihunyott Békésben, majd az 1960-as években az egyetlen megmaradt helyi zsidó ingatlant, a zsinagógát eladták az államnak. Hosszú évtizedek pusztulását követően az egykori zsinagóga épületét nemrég megvette egy magánvállalkozó, aki gyönyörűen felújította, és létrehozta benne a Békési Szilvapálinka Centrumot.

Zárójelben jegyzem meg, a vállalkozás honlapján csupán egy árva mondat tesz említést az épületről, de abból sem derül ki az érdeklődő(k) számára, hogy az épület eredetileg kié volt és mire használták... „Békés belvárosában található az a régi műemlék épület, melyben létrehoztuk a Békési Szilvapálinka Centrumot (BPC).”

Békés Megyétől búcsút véve, a következő állomásunk Balassagyarmat lesz.

mert a nagy népvándorlások (szkiták, avarok, gepidák, vandálok, gótok, hunok stb.) érkezésével egészen biztos, hogy az új hazájukat kereső zsidók is erre járhattak.

A város az évszázadok során szépen fejlődött, bár a történelem vihára mindig, mindenkor átvonult rajta. Egyik legborzalmasabb időszak az itt élők számára az 1241-es tatárjárás volt, melyet követően a város teljesen elnéptelenedett!

A lakosok csak 1295-ben tértek vissza! Bár ebben az időben még mindig megyeszékhelyként említik, a legalábbis a források szerint, nagyon rossz állapotú

A török megszállás, a 15 éves háború, a járványok, a forradalmak hatására a város fejlődése lelassult, visszaesett. Újabb fejlődés kezdetét csak az 1700-as évek hozták.

A fejlődés iránya egyértelműen a mezőgazdaság terjedésével és a hasznosabb, mai szóval élve modernebb földművelési technológiákkal volt elérhető. A lakosság nagy része állattartással és földműveléssel foglalkozott.

Az 1800-as években idetelepülő zsidók is földműveléssel és állattartással foglalkoztak, majd az 1858-ban átadott Budapest-Arad vasútvonal, mely a várost is érintette, lehetővé vált a kereskede-

már 446 adófizető zsidóról tesz említést egy dokumentum. Az itt élő zsidók nagy része ekkorra kereskedelemmel, iparral foglalkozott, de akadt jó néhány orvos, ügyvéd és köztisztviselő is.

A városban működött mikve, kóser mézárászék, egy kisebb jesiva, egy iskola, továbbá Chevra Kadisa is. Külön említést érdemel az 1865-ben alapított Nőegylet, az 1894-ben alapított Bikur Cholim (Betegsegélyező Egylet), illetve az 1895-ben alapított Malbis Arumim (Szegényeket Ruháztató Egylet). Az iskolában magyar nyelven folyt az oktatás és az intézmény a zsidótörvények behozataláig

Dési János

Lévai és az Eichmann ügy

A Pesti Sóletben is többször írtunk már Lévai Jenőről, a véskorszak krónikásáról. Most újabb érdekes részletek kerültek elő róla, az Eichmann perrel kapcsolatban. Ebből idézünk fel egy-két epizódot.

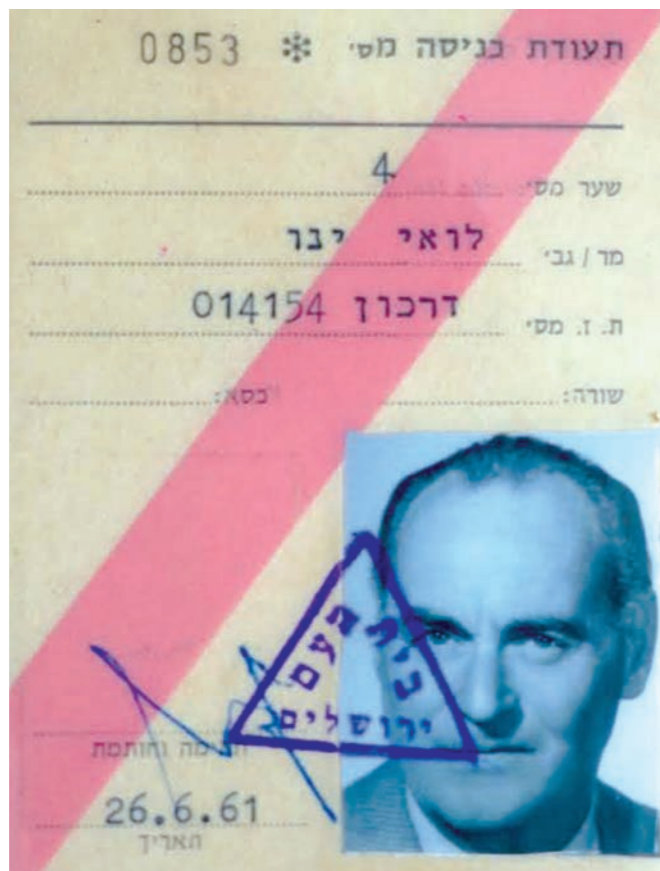
A korabeli magyar sajtóirányítás meglehetősen részletesen megszabta, miként lehet beszámolni az Eichmann per jeruzsálemi tárgyalásáról. Lévai – aki közismerten az egyik legnagyobb szakértője volt a kérdésnek – furcsán kapcsolódott mindebbe.

Az Ország-Világ című hetilapban közölt 1961 januárjától kezdve 14 héten keresztül Eichmannról, fényképekkel bőven illusztrált cikkeket. Az Ország-Világ a Magyar-Szovjet Baráti Társaság lapja volt ugyan, de afféle képes-könyved, olvasmányosnak szánt kiadvány. Messze nem tartozott a „fontos” orgánumok közé, ugyanakkor nagy példányszámban jelent meg. Az írássorozat nagyrészt Eichmann haifai börtönében tett vallomását veti össze más dokumentumokkal, tényekkel, a szerzőtől megszokott olvasmányos stílusban. Arról nincs tudomásunk, honnan ismerte Lévai a vallomásokat.

A tízedik rész után már alapvetően nem Eichmann-nal foglalkozott, hanem Kasztner Rezsóval és Joel Branddal. Kasztnert, 1957-ben a nyílt utcán Izraelben agyonlőtte egy szélsőjobboldali zsidó, miután az izraeli Legfelsőbb Bíróság felmentette őt a kollaboráció vádjá alól. Joel Brand közreműködött egy olyan tárgyalásban, amelyben Eichmann kiengedett volna zsidókat, ha cserébe árukat, elsősorban teherautókat kap a szövetségesektől. Lévai Kasztnert, de főleg Brandtot, kalandornak írja le, a vállalkozást komolytalannak, olyannak, amely vagyonszétosztást esetleg megmenhettett, de a „kis-zsidókat” nem. Általánosan elterjedt nézet, hogy Lévai volt az, akinek a magyar hatóságok engedélyezték, hogy Jeruzsálemben tanúként is részt vehessen a perben. Azonban egyelőre nincs ismeretünk olyan hivatalos iratról, amelyben neve ezzel kapcsolatban szerepelne.

Viszont máig megvan hagyatékában héber nyelvű, 0853 sorszámú sajtóakkreditációs kitézője, amelyen az 1961. 06. 26-os kezdő dátum áll. Lévai Görögországon keresztül utazott Izraelbe. Ám – a korabeli sajtónyilatkozatok szerint – Athénban ellopták a kofferjét, amelyben a tanúvallomáshoz szükséges iratokat vitte. A hivatalos Magyarország a gyanút a nyugatnémet vagy a görög titkosszolgálatokra próbálta terelni a lopás ügyében. Később Magyarországon az terjedt el, hogy az iratok eltűntek miatt nem tudott tanúvallomást tenni.

Mindenesetre, máig nem tudjuk, mit is vitt magával Lévai, és ha olyan fontos dokumentumok voltak, akkor miért nem diplomáciai futárpostával küldték őket. És valóban, mi lett a táskával?

És ha el is lopták az iratokat, attól még ki lehetett volna hallgatni Lévait. Viszont, ha tényleg „fotókópiák” voltak a csomagban, azokat könnyen lehetett volna pótolni. A per főügyésze, Gideon Hausner ugyanakkor a következőket írja könyvében Lévai szerepéről: „Már folyt a tárgyalás, amikor mindenfelől elárasztottak bennünket tanúskodási ajánlatokkal, de az ilyen késői ajánlásokkal már nem tudunk mit kezdeni. Némely esetben ez nagy veszteségnek bizonyult. Lévai Jenő például már későn érkezett meg Magyarországról, s jóllehet sok személyes tapasztalatról tudott volna beszámolni, a bíróság elutasította azt a javaslatunkat, hogy hallgassák ki utólag, a bizonyítási eljárás lezárása után.”

Szó sincs bőröndről, ellopott iratokról. Ugyanakkor az is érthetetlen, ha Lévai olyan fontos lett volna, miért nem sikerült vele egyeztetni az időpontot. A per teljes jegyzőkönyve sok forrásból elérhető. Lévai neve is felbukkan ezekben. A 75. tárgyalási napon, 1961. június 20-án jelenti be a per ügyésze, hogy „Lévai Jenő Izraelbe érkezett. Ő a szerzője a jól ismert könyvnek, a Magyar zsidóság fekete könyvének és más a holokausztról szóló könyveknek. Ő be tud számolni Endre és Baky tárgyalásáról.”

Az ügyész a bíróság engedélyét kérte, hogy

meghallgathassák a tanút a tárgyalás e késői szakaszában.

Lévait az ügyész Dr. Ferencz Tibor vallo-másával kapcsolatban kívánta meghallgatni. Ugyanis néhány héttel korábban a bíróságon tanúként megjelent Dr. Ferencz Tibor. Ferencz nem akárci volt, a háború után a magyarországi népfőügyészség vezetőjeként hozzá tartoztak a háborús és népellenes ügyek is. Ferencz volt az, aki ügyészként órákkal Endre László és Baky László kivégzés előtt beszélt a halálraítéltekkel. A jeruzsálemi tárgyaláson az 1957 óta Izraelben élő, vallomását magyarul megtevő Ferenczet arról kérdezték, milyen kapcsolat volt Eichmann és a deportálásokért magyar részről fő felelősnek tartott Baky László és Endre László államtitkárok között. Ferencz azt mondta, „Az utasításokat a vádlott (Eichmann) adta, és a vádlottnak jelentettek” az államtitkárok.

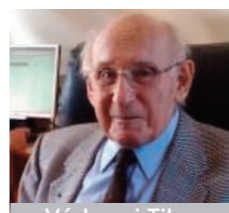
Megerősítette, hogy a halálos ítélet végrehajtása előtti utolsó pillanatokban is ezt mondták neki Bakyék. Ám arra már nem emlékezett, hogy az Endre-Baky-Jaross perben elhangzott-e Eichmann neve.

Ezek után, jelentette be az ügyész pár nappal később Lévai Izraelbe érkezését. Azt akarták, tanúként számoljon be arról, neki Ferencz Tibor korábban említette, hogy az Endre-Baky-Jaross perben elhangzott Eichmann neve. Az elnöklő bíró mindenesetre meglehetősen meglepődve kérdezte az ügyészt, hogy valóban azt kívánja-e Lévai Jenőtől mint tanútól, hogy számoljon be arról, amit Ferencz Tibor elfelejtett.

„Azt mondja, hogy ez a megerősítése lenne Ferencz Tibor vallomásának?” – kérdezte Landau főbíró, mire az ügyész azt felelte: „Igen. Semmi több. Egy különbséggel. Amíg Dr. Ferencz Tibor nem volt meggyőződve arról, hogy Eichmann nevét említették, addig dr. Lévai felidézti, hogy a vádlottak az Endre-Baky perben említették Eichmann nevét.”

Ezek után Servatius védőügyvéd azt kérte a bíróságtól, hogy utasítsa el Lévai tanúkénti meghallgatását, hiszen csak arról beszélhetne, hogy valakitől mit hallott. Végül a bíróság 82. számú közbeeső határozatával úgy döntött, hogy a tárgyalásnak ebben a szakaszában nem veszik figyelembe Lévai bizonyítékait.

Ma már hozzáférhető az Endre-Baky-Jaross per anyaga, s ebből tudjuk, Lévai jól emlékezett, többször elhangzott Eichmann neve, mint aki a zsidókkal szembeni akciók végrehajtását német részről szorgalmazta a magyar hatóságoknál.

Várkonyi Tibor

Az aggastyán Le Pen alkonyórája

Az idősb Le Pennek, a szélsőjobboldali Francia Nemzeti Front létrehozójának a vereségével ért véget a hónapok óta tartott családi háborúskodás. Hálátlan leánya, az örökébe lépett Marine Le Pen a párt vezetésével megfosztatta az öregurat örökös tiszteletbeli elnöki rangjától. Jean-Marie füstölög magában, de a játék úgy látszik csak véget ért.

Távoli ügynek látszik az egész, mégis, bennünket, magyarokat, ha közvetlenül nem is, de érint. Az a folyamat megy végre a Szajna partján, amivel nálunk, a Jobbik is kísérletezik. Megpróbálja „tisztára mosni” magát, igazolni, hogy változó félben van, szabadul legvadabb jellemvonásaitól, úgymond „demokratizálódik”. Távolabb tartja magától a nyers antiszemitizmust, alkal-

benne a „világosság”, ő maga „szelídült” volna meg. Távolodik pártjának vadjaitól, a nyers szélsőjobboldaliságot változatlanul hirdető, a nyilas-ságot nyíltan valló szárny hangadóitól. Mintha vitatkoznának egymással, holott ugyanannak a mozgalomnak a tagjai, sőt parlamenti és önkormányzati képviselői. Egy padosorokba ülnek, egymás után, és lényegében ugyanabban a szel-

Apa és lánya haragban

mazkodik a társadalom egészéhez, olyan váltópárt lesz, mint a többi, alkalmas az ország vezetésére is. Miért ne lehetne belőle egyszer kormánypárt is? A bevallott szándéka is ugyanaz, a „mérésékelt” jobboldali alakulat arcukat át igyekszik öltetni, valamennyire kezdjen hasonlítani a magyar Fideszhez közelebb álló „Köztársaságiakra”. Arra a pártra, amely mindössze néhány hete még a degaulle-istáktól örökölt UMP, (Népi Tömörülés) nevet viselte. A szándék is erősen emlékeztet a magyar viszonyokra. Azt a látszatot kelteni, mintha a fasisztoidnak ismert alakulat szelídülne, immár amolyan jobboldali „középpárt” lenne. A másik oldalon Sarkozyék igyekeznek szavazók tömegeit elhódítani a Nemzeti Fronttól, így győzni a következő államfői és parlamenti választásokon. Az összehasonlítás szinte pontosan a magyar ábrát mutatja, Orbán Viktorék is a Jobbik szavazóira kacsintanak. Vona Gábor alighanem a Szajna partjáról kölcsönözte az ötletet, ami azért furcsa, mert a Francia Nemzeti Front eddig legalább is nemzetközi szinten megpróbált elhatárolódni a magyar Jobbiktól, azt a látszatot kelteni, mintha szóba se állna vele. Legalábbis eddig így volt. A két folyamat között mégis alapvető különbség, hogy nálunk a Jobbikot megalapító Vona igyekszik azt a látszatot kelteni, mintha kigyúlt volna

lemben szónokolnak. Ami kétségtelenül valamennyire alapvető különbségnek számít, hogy Franciaország a hagyományai szerint társadalomilag mesés demokratikus ország, annak ellenére, hogy a második világháború, a náci megszállás idején ott is működtek a hitleristákat imádó, kollaboránsok. Pétain marsall, a vezetőjük mégsem volt Szalasi, és amíg a mi kis országunkban úgy félmillió zsidót hurcoltak el és gyilkoltak meg a haláltáborokban, a nálunk legalább ötször népesebb Franciaországban az áldozatok száma úgy 100 000 alatt volt. Szintén félelmetes szám, az arányok mégis vallanak. Alighanem ez is volt az egyik ürügye annak, hogy a Francia Nemzeti Front megpróbált „különbözni” a magyar Jobbiktól. Bizonyos mértékben szerencsésének is tekinthető, hogy ott a belső küzdelem nemzedéki ellentétet is ölthetett. Marine Le Pen atyjával ellentétben azt a kort személyesen nem élte át, ő maga 1968-ban, a szörnyűségek után úgy negyedszázaddal később született, „csak” családi örökségként vette át a szélsőjobboldaliságot. Bizonyos értelemben érvényes ez Vona Gáborra is, ennek ellenére azonban ő náci múltú államtól egyenesen vitte tovább a terhet. Marine Le Pen kétségtelenül hivatkozhatott arra, hogy ő – jóllehet politikailag izléstelenül – szegült szembe

Jean-Marie Le Pen

édesapjával, ügyeskedve, lavírozva hajtotta végre atyja és útnak indítója trónfosztását. Nem összeesküvést szervezett, hanem beosztottaival szavaztatta meg a „rendszerátváltást”. A Francia Nemzeti Front végrehajtó bizottságával hagyta jóvá, hogy május 4-én egyelőre „függesszék föl” az apa párttagságát, sőt annyira tartotta magát a szabályokhoz, az öreg élhet törvényes jogával is, az arra illetékes bíróság ítéletére bízhatja, július 2-án szentesíti-e a kizárást, vagy törvényi kifogást emel ellene. Ugyanakkor azonban, éppen, mert Franciaországban élnek a demokratikus hagyományok, a politikai tudományok egyik neves kutatója, Alexandre Dézé mutatta ki, hogy a látványos változás látszat csupán. A Nemzeti Front személyi kozmetikázást hajtott végre, a programja változatlan, mindössze néhány gazdasági vonatkozású szépités. Hiába igyekeznek elrejtetni, tovább szítják az idegengyűlöletet, mint nálunk, kitaranak a halálos ítélet mellett, elvetik az Európai Uniót, az erős állam hívei. Ennél is többet mond azonban, annak ellenére, hogy a legutóbbi önkormányzati és egyéb választásokon a párt növelte szavazóinak és mandátumainak a számát, a Le Monde-ban közölt elemzés szerint a francia közvélemény nagy többsége negatívan ítéli meg a front tevékenységét. Marine Le Pen bizonyos „sikereket” magának vallhat, a franciákat viszont, az analízis szavaival, „nem sikerült megtevesztenie”. A hölgy hajtogathatja, hogy megváltoztak, a lakosság 78 százaléka ezt nem észleli, továbbra is szélsőjobboldalinak ítéli meg őket. Nem kínálnak reális változásokat, és a megkérdezettek 69 százaléka szerint alkalmatlanok a kormányzásra. Miközben a faggatottak kétharmada vallja azt, hogy az országban „túl-ságosan is sok az idegen”. A 2017-ben esedékes köztársasági elnökválasztáson nem csekély számú voksra számíthat, nyugtalanságra azonban ez nem ad okot. Marine Le Pen nagy energiával bizonygathatja, hogy ők „mások már”, mint azt atyja volt, de ez keveseket szédít meg.

A DOHÁNY KÖRZET JÚLIUSI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában.

Minden szerda délután ultiklub 13:00-18:00 között a Talmud-Tórában. Nyári szünet lévén az oktatás szeptemberben folytatódik!

- Július 3.** Esti ima a Dohányban 18.00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.
- Július 4.** Reggeli ima a Dohányban 9.30; Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18.00.
- Július 10.** Esti ima a Dohányban 18.00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.
- Július 11.** Reggeli ima a Dohányban 9.30; Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18.00.
- Július 12-16.** Szarvasi körzeti nyaralás, a reggeli és esti imák folyamatosak a Talmud-Tórában!
- Július 17.** Esti ima a Dohányban 18.00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.
- Július 18.** Reggeli ima a Dohányban 9.30, utána közös ebéd; Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18.00.
- Július 24.** Esti ima a Dohányban 18.00, utána Kiddus a Talmud-Tórában.
- Július 25.** Reggeli ima a Dohányban 9.30; Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18.00.

Sikeres évet zárt a gyerek Talmud-Tóra

Mind népszerűbb a Talmud-Tóra gyerekeknek, amelyet a korábbi évekhez hasonlóan Szilágyi Judit által tart(ott). A kicsik egyre nagyobb számban jelennek meg a foglalkozásokon. Az elmúlt bő fél évről Judit összefoglalóját olvashatják.

A Talmud-Tórák gyerekekkel lezártuk a tanévet. Tartalmas, jó év volt, sokat tanultunk a zsidóságunkról, megtartottuk ünnepeinket, beszélgettünk a hagyományokról, törvényeinkről, a család fontosságáról, és a közösség összetartó erejéről.

Sokat játszottunk, énekeltünk, rajzoltunk, színeztünk. A Dohány körzet (Nádel Tamás) méltó helyet biztosított nekünk ahhoz, hogy minden az épülésünket szolgálja. A gyerekek érdeklődése, a szülők hozzáállása nagy segítség volt abban, hogy a foglalkozások mindig jó hangulatban, barátságban, vidáman teljenek. A Talmud Tóra oktatás szeptembertől ismét indul, folytatódik abban a reményben, hogy sikerül a gyerekek érdeklődését fenn/megtartani. Köszönöm minden lelkes résztvevőnek az eddigi munkáját, segítségét. Jövőre veletek ugyanitt!!!

Főrabbinink gondolatai a honlapunkon

Most, hogy – a külső támadás után - újraindult a Dohány utcai templomkörzet internetes oldala, egy új menüponttal is találkozhatnak körzetünk honlapján. Templomunk főrabbinjának dróséit hetente többször meghallgathatják körzetünk tagjai, valamint a hetiszakaszok magyarázatait a youtube csatorna látogatói is megismerhetik.

Dr. Frölich Róbert gondolatait a világ eseményeiről, aktualitásokról, vallási kérdésekről azonban eddig csak kevesebben ismerhették meg. Főrabbinink mostantól saját blogot vezet, amelyen rendszeresen megosztja véleményét aktuális témában is a nagyérdeművel. Frölich Róbert blogjára a weblap oldalsó sávjából juthatnak el, vagy direktben is olvashatják a www.dohanyrabbi.wordpress.com címen.

Június elején került fel a Dohány zsinagóga bejáratánál a falra Somló Andor emléktáblája. Bandi bácsi nyolc évtizeden át volt a körzet kórusának tagja, majd karmestere.

Újra gyászba borult közösségünk

Hosszan tartó, türelemmel viselt, súlyos betegség után elhunyt Prágai Edit, Fekete László főkántor hitvese. Tudtuk, hallottuk, hogy beteg, fohászokdtunk és reménykedtünk. Minden kevés volt, lelkét magához vette Teremtője.

A Kozma utcai temetőben a Dohány utcai Zsinagóga kórusa, Kardos Péter főrabbi és Rudas Dániel kántor búcsúztatták. A gyászolók számára kicsinek bizonyult a ravatalozó, bizonyítva, hogy Editet sokan szerették és becsülték. Ez – bízunk benne – erőt adott és ad Lacinak és Danónak, a hitvesnek és a gyermeknek. S tán, ami a legmegrendítőbb, Edit édesanyjának, hogy Edit nélküli életüket a közösség szeretetétől övezve folytassák.

Betelt a Jahrzeit-fal!

Egyrészt szomorú, másrészt viszont örömteli, hogy betelt mindkét tábla a Jahrzeit-falon. Szomorú, hiszen azt jelenti, sok-sok eltávozott szeretőnkre kell emlékezni. Örömteli, mert bizonyítja, hogy jó ötlet volt, illetve így sokan állíthattak emléket elhunyt hozzátartozóiknak. A körzet vezetése a jelentős igényt figyelembe véve úgy döntött, hamarosan egy újabb táblát állít a Dohány utcai zsinagógában.

Koncert zsinagógánkban az IHRA közgyűlés tiszteletére

A Dohány utcai zsinagóga adott otthont – június 9-én – a Nemzetközi Holokauszt-émlékezési Szövetség (IHRA) ülése alkalmából tartott koncertnek, illetve beszédeknek. A nyitó beszédet körzetünk főrabija dr. Frölich Róbert tartotta, majd Lázár János, a Miniszterelnökséget vezető miniszter, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, illetve Takács Szabolcs, az IHRA soros elnöke szövegezte a megjelentekhez. Ezt követően fellépett a Budapest Klezmer Band, amely két felvonásos műsorral szórakoztatta a megjelenteket, míg három középiskolás tanuló saját szavaival mondta el, mit jelent nekik a holokauszt, és miért tartják fontosnak, hogy folyamatosan emlékezzünk a múltra.

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

A Nemzetközi Holokauszt-émlékezési Szövetség (IHRA), legfőbb célja, hogy elősegítse a holokauszt emlékeztetésének megőrzését és tudományos kutatását, oktatását. Továbbá küzd az antiszemitizmus és a kirekesztés ellen. Magyarország az Egyesült Királyságtól vette át idén márciusban, és – 2006 után immár másodszor - látja el egy évig az IHRA soros elnökségét. A szervezet június 8-15 között Budapesten tartotta idei első közgyűlését, míg a következőnek november 2-től 5-ig Debrecen lesz a házigazdája.

Bővebben a szervezetről: en.wikipedia.org/wiki/International_Holocaust_Remembrance_Alliance

Szingapúri vezetők a Dohányban!

Június 12-én, pénteken szingapúri vezetők jártak a Dohány utcai zsinagógában. A delegációt Halimah Yacob, a szingapúri parlament elnök asszonya vezette. A küldöttséget Ács Tamás, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke fogadta a zsinagóga előtt. Vendégeink hallhattak a gyönyörű épület történetéről, és megnézték a legfontosabb helyeket, a sírkertet, a Hősök templomát, valamint a Raoul Wallenberg emlékkertet is.

Fotó: Kinneret Photo

Halimah Yacob elmondta, hogy életében most járt először zsinagógában. Szingapúrt többségében kínaiak lakják, de amilyen apró az ország, olyan sok nép él a városállamban, ahol nagy múltú zsidó közösség is található, és a kormánynak is van zsidó tagja. (forrás: www.dohany-zsinagoga.hu)

Közös sálesüdesz a Bét Sálommal

Májusban a Páva utcai kilét, míg két hete, június 13-án lágymányosi Bét Sálom körzetet láttuk vendégül a hagyományos sálesüdeszen.

/A tervek szerint folyamatosan, az összes budapesti körzet ellátogat majd hozzánk a Dohány utcába./

A Mincha után a Goldmark-teremben tartottuk a harmadik étkezést. Mintegy százan hallgattuk Nádel Tamás, körzetünk elnöke köszöntőjét, majd a két rabbi, Radnóti Zoltán, illetve Frölich Róbert Tóra-magyarázatát hallgathattuk. Ezt követően Benedekffy Katalin és Király Miklós énekelt a megjelentek örömeire. A kettő között Spánn Gábor szórakoztatta a jelenlevőket érdekes és mókás anekdotáival.

A szokás szerint jó hangulatú este Máárvival és Hávdólóval ért véget.

Beszélgetéssel búcsúznak a kiállítástól

Végehez ért a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár időszakos tárlata az „EGY ÚJ VILÁG FELÉ - Eugeen Van Mieghem és a Red Star Line zsidó emigránsai” című kiállítás, amely a közép- és kelet-európai zsidóság kivándorlásának történetét dolgozza fel 1873 és 1934 között.

Az érdeklődők július 5-én, a finisszázon ismét megnézhetik a képeket és közben nem csak a XIX. századi emigrációra, hanem a jelenre, „a legújabbkori magyar kivándorlásra” és annak kortárs művészeti ábrázolásaira is fókuszálhatnak.

A beszélgetést Veiszer Alinda vezeti.

Az eseményről bővebben: <http://www.milev.hu/>

A program július 5-én vasárnap 18 órakor kezdődik a Goldmark-teremben (Wesselényi u. 7.).